

7. Клепко С. Ф. Гегель як викладач філософії в гімназії // *Постметодика*. – 1996. – № 3 (13).

8. Минцберг, Генри. Стратегическое сафари [Текст] : экскурсия по дебрям стратегического менеджмента : перевод с английского / Генри Минцберг, Брюс Альстранд, Жозеф Лампель; [пер. Д. Раевская, Л. Царук]. – Москва : Московская школа управления Сколково : Альпина Паблишер, 2013. – 365 с.

9. Плейнес Ю.-Э. Георг Гегель // *Мыслители образования. Том 2*. [ред. Загнул Морси]. – "Перспективы: Вопросы образования". – UNESCO Publishing, 1994. – С. 215 – 226.

10. Почепцов Г. Г. Стратегия: инструментарий по управлению будущим. – М. : Издательство: "Smart Book", 2009. – 377 с.

11. Пятигорский А. М., Алексеев О. А. Размышляя о политике [Электронный ресурс] // *Беседы с Александром Моисеевичем Пятигорским (Пятигорский и Алексеев) 24 сентября 2002 года ; Центр гуманитарных технологий*. – М., 2008. – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/3182>.

12. Разев Д.Н. Идеалы образовательных стратегий в герменевтической перспективе // *Коммуникация и образование. Сборник статей [под ред. С. И. Дудника]*. – СПб. : Санкт-Петербургское философское общество, 2004. – С. 33 – 49.

13. Соколова Л. Б. Философия образования как сущность мировоззренческих оснований образовательного процесса / Л. Б. Соколова // *Credo*. – Оренбург, 1997. – № 1. – С. 34 – 42. (http://www.porta-lus.ru/modules/philosophy/print.php?subaction=showfull&id=1108502486&archi-ve=0211&start_from=&ucat=1&)

14. Табачник Д. В. Гегель, Георг Вильгельм Фридрих // *Энциклопедія освіти* / [ред.: В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

15. Траут, Джек. Траут о стратегии: Jack Trout on strategy, Jack Trout / Джек Траут; [пер. с англ. С. Жильцов]. – СПб. и др. : Питер, 2004. – 187 с.

16. Труфанов С. Н. Грамматика разума. – Самара : "Гегель-фонд", 2003. – 624 с.

17. Фишер Куно. Деятельность Гегеля в нюрнбергерской гимназии (1808-1816 гг.) // *Постметодика*. – 1996. – № 3 (13).

18. Юго-Запад Германии: Where ideas work / Информационная брошюра правительства земли Баден-Вюртемберг, 2012/. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.bw-i.de/fileadmin/user_upload/rebbw-i/Informationsmaterialien/Imagebroschueren/Where_ideas_work_RUSSIAN.pdf.

19. Наказ Міністерства освіти і науки України від 6 жовтня 2010 року № 930 "Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14 грудня 2010 року за № 1255/18550.

20. Anhang. Konzept der Rede beim Antritt des philosophischen Lehramtes an der Universität Berlin (Einleitung zur Enzyklopädie-Vorlesung) 22. Okt. 1818. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.marilia.unesp.br/Home/Instituicao/Docentes/RicardoTassinari/hegel/hw108174.htm>

21. UNESCO. Philosophy: a school of freedom: Teaching philosophy and learning to philosophize: status and prospects. – Paris, Unesco, 2007. – XXI, 279 p.

22. Hafner Urs, Soldati Gianfranco. Was macht der Philosoph, wenn er philosophiert? // *Horizonte. Das Schweizer Forschungsmagazin*. – 2008. – Nr. 76, M?rz. – s. 26 – 27. (http://www.snf.ch/SiteCollectionDocuments/horizonte/Horizonte_gesamt/Horizonte_76_D.pdf).

23. Satell Greg. What Is Strategy? [2011 AUGUST 21] [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.marilia.unesp.br/Home/Instituicao/Docentes/RicardoTassinari/hegel/hw108174.htm>; <http://www.digitalton-to.com/2011/what-is-strategy/>.

Цитувати: Клепко С. Ф. Гегелівська стратегія навчання: віртуальна екскурсія по Hegel Haus в Штуттгарті / С. Ф. Клепко. – *Постметодика*. – 2012. – № 6. – С. 3–10.

КОМПОНЕНТИ УСПІШНОЇ СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ

Ільченко Віра Романівна, д. пед. н., професор, дійсний член НАПН України, директор НМЦ інтеграції змісту освіти НАПН України, завідувачка лабораторії інтеграції змісту освіти Інституту педагогіки НАПН України, професор кафедри методики змісту освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського

Сергій Федорович Клепко у попередньому виступі дав кілька визначень стратегії. Я хочу зупинитися тільки на одному: "Це спосіб досягнення складної мети". Я переглянула теми доповідей усіх учасників і побачила, що питання компонентів успішної стратегії навчання не задіяне у жодній доповіді. Тому я б хотіла кілька речень сказати з цього приводу.

Шановні колеги! Я думаю, що компоненти успішної стратегії навчання – це

основний стовп, навколо якого ми будемо сьогодні ходити, про що б ми не говорили. В чому я їх бачу? Перш за все, успішна стратегія навчання, досягнення складної мети буде тоді, коли наша Україна буде Україною здорових дітей. На жаль, зараз у нас цього немає – 2-3 відсотки здорових дітей, нам не буде кого відправляти в армію. Від чого це залежить? Великою мірою це залежить від освіти. Я можу це довести, якщо хтось захоче вступити зі мною в дискусію.

Друга складова – це психічне та інтелектуальне здоров'я. Це необхідна освіта, яка приводить до розвитку природовідповідно високих рівнів інтелекту всіх дітей. Російські вчені довели, що один мільйон високоінтелектуальних працівників може за рік дати країні прибуток у 400 мільярдів доларів. Це значно перевищує наш бюджет і всі борги. З тим відсотком випускників з високим рівнем природничо-наукових знань (1,5%) ми таких прибутків не дочекаємося.

Що ми маємо, що показали дослідження TIMSS? Два відсотки учнів, які мають високий рівень знання з природознавства, у початковій школі і три відсотки в основній школі. Це означає, що та ідея, яку висловив у "Великій дидактиці" Ян Амос Коменський про те, що розум дитини можна впорядкувати тільки зримилими законами природи, не діє у вітчизняній освіті. Природознавство пропонує учням вітчизняної школи засвоїти сотні і тисячі розрізнених елементів знань. Закони природи перед ними виступають як правило з підручників, а не умови оволодіння природничо-науковою компетентністю.

І третє. Я б хотіла передати Вам особисто, Сергію Федоровичу, вітання від філософів Академії наук. Василь Григорович Кремень на цих зборах НАПН України (10 листопада 2012 р.) виніс на обговорення питання про економічну ефективність освіти. Я думаю, що це найважливіше. Якщо учень навчається і він не має уявлення, як підняти економіку країни або хоч свою власну ефективність виконання завдань, що перед ним постають, то для чого він вчиться в школі?

От на таких трьох складових стратегії навчання я б хотіла сьогодні зупинитись. Всі ці складові до деякої міри реалізовані поки що в єдиній освітній моделі – "Довкілля", відомій в Україні і в зарубіжжі.

Зверну увагу тільки на оздоровчу стратегію освітньої моделі "Довкілля". Втілені в ній систематичні уроки серед природи в 1-11 кл. – найулюбленіші учнями. Ці уроки ми рекомендуємо, наслідуючи народні традиції в спілкуванні дітей зі своїм довкіллям, проводити у святкові дні. Це не є релігійна пропаганда. Але святкові дні учні знають добре, бо в свято вчитель повинен вивести учнів на урок серед природи.

Питання, як досліджувався вплив освітньої моделі "Довкілля" на розвиток інтелекту учнів, міг би висвітлити професор кафедри психології Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка Володимир Моргун. Під його керівництвом психологи досліджували розвиток інтелекту та мотивацію навчання учнів, які вивчали курс "Дов-

кілля". Ці показники в учнів 1-4 класів значно вищі, ніж у їхніх однолітків, які замість довкілля вивчають природознавство.

У зв'язку з економічною ефективністю освіти я б хотіла згадати геніального вітчизняного природодослідника і економіста С. А. Подолинського. Подолинський у своїх працях обґрунтував, що тільки та країна досягне економічного поступу і сталого розвитку, в якій кожний представник, завдяки накопиченому ним у період навчання "енергійному бюджету" (термін Подолинського), зможе за найменшої затрати енергії виконувати будь-яку роботу. Він писав для дітей казки, які б із самого малку вчили дітей з найменшою затратою енергії виконувати максимально можливу роботу.

Поняття енергії, зміст законів збереження і перетворення енергії та направленості процесів у природі, завдяки застосуванню яких формується "енергійний бюджет" учнів, з програм та підручників природознавства 1-5 класів вилучено. Отже, про економічну ефективність природничої освіти, яка надається учням після оновлення стандарту освіти (2010 р.) можна тільки мріяти.

Загальні закони, які згадуються на нашому круглому столі у зв'язку з Гегелем, Сковородою, вивчалися в курсі "Довкілля" 1-6 класів.

На закінчення я хочу підкреслити, що в США Барак Обама та Джо Байден мають намір вкласти 2 мільярди доларів у підготовку учнів до міждисциплінарних досліджень, а також у підготовку вчителів до впровадження міждисциплінарних досліджень у практику школи.

Завдяки освітній моделі "Довкілля" в школах нашої країни впроваджено міждисциплінарні (інтегровані курси) в 1-6, 10-11 класах.

ПОШПО – єдиний навчальний заклад в Україні, який має ліцензію з перепідготовки вчителів природничих дисциплін до викладання інтегрованих курсів.